

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

E-post: fi.remissvar@regeringskansliet.se,

Kopia:

fi.ea.e3@regeringskansliet.se och

mats.e.johansson@regeringskansliet.se

2021-04-01

Remissyttrande

Er ref: Fi2020/04374

Jämlikhetskommissionens betänkande ”En gemensam angelägenhet” (SOU 2020:46)

Flera av medlemsföretagen i Finansbolagens förening tillhandahåller konsumentkrediter och blir därmed direkt påverkade om förslaget om absolut preskription skulle införas i Sverige. Finansbolagen har mot den bakgrunden funnit anledning att inge nedanstående yttrande oaktat att föreningen inte funnits med i listan över remissinstanser. Yttrande begränsas till förslaget om absolut preskription av konsumentfordringar (avsnitt 22.3.4).

Sammanfattning

Finansbolagen avstyrker förslaget om att införa absolut preskription för konsumentkrediter.

Allmänna utgångspunkter

Kreditgivares och andra borgenärs rätt till betalning och annan fullgörelse är av utomordentlig betydelse för ett väl fungerande kreditväsende och näringsliv i övrigt. Den grundläggande principen måste vara att skulder ska betalas. Uppgiften att upprätthålla betalningsmoralen och att tillhandahålla effektiva rättsmedel för indrivande av fordringar måste därför vara av högsta prioritet för staten. Sjunkande betalningsmoral medför en rad negativa effekter på kreditutbudet och kostnaderna för kredit och är till skada inte bara för näringslivet och ytterst den ekonomiska utvecklingen, utan drabbar även skötsamma gäldenärer och konsumentkollektivet som helhet.

Lagstiftarens ansträngningar att minska risken för överskuldssättning och kreditförluster bör riktas mot hur förebyggande åtgärder kan vidtas och mot hur gäldenärer ska förmås att infria sitt ansvar snarare än åtgärder som syftar till att befria dessa från ansvar. I vart fall bör lagstiftning inte införas som gör det enklare att ta sig ur ingångna förbindelser. Grundtanken

bakom initiativen på området måste således vara att inte urholka respekten för ingångna avtal och att inte försämra den allmänna betalningsmoralen.

Vad nu sagts hindrar naturligtvis inte att det kan finnas ett behov av att söka förbättra ekonomin för privatpersoner som skuldsatt sig klart över sin aktuella och framtida förväntade betalningsförmåga. Skuldsaneringsinstitutet erbjuder just en sådan möjlighet med resultatet att gäldenären helt eller delvis befrias från sitt betalningsansvar. Redan idag finns således en välfungerande lösning för överskuldsatta att ta sig ur sin situation. Skuldsaneringsförfarande är därtill mycket träffsäkert och effektivt eftersom åtgärden hanterar just de gäldenärer och just de skulder där det föreligger en konstaterad och kvalificerad överskuldsättningsproblematik.

Det saknas analys om både behov och effekter

Det nu aktuella förslaget motiveras utifrån problem med överskuldsättning. Överskuldsättning är som konstaterats i olika sammanhang en komplex fråga. I betänkandet saknas emellertid en analys som ger stöd för att en bestämmelse om absolut preskription skulle bidra till att lösa problem med överskuldsättning. Det har inte gjorts en tillräcklig analys av vilka konsekvenser som förslaget kan få, varken för gäldenärerna eller borgenärerna.

Mot den fördel som en bestämmelse om absolut preskription kan få för enskilda gäldenär måste andra effekter och konsekvenser vägas in och noggrant analyseras innan en eventuell ändring sker av ett av grundvillkoren på konsumentkreditmarknaden. Det gäller särskilt problem till följd av beteendeförändringar och de effekter och konsekvenser som absolut preskription medför för att kreditgivningen och samhället i stort.

Frågan om att införa en bestämmelse om absolut preskription har utretts tidigare. De avgörande invändningar som restes i betänkandet Vägen tillbaka för överskuldsatta (SOU 2008:82) är alltså relevanta. Som Finansbolagen framförde i sitt remissyttrande över betänkandet Överskuldsättning i kreditsamhället (SOU 2013:78) tillgodoser skuldsaneringsförfarandet behovet av skuldsanering.

Orsakerna till överskuldsättning

De bakomliggande orsakerna till överskuldsättning många. Det handlar ofta om förändrade inkomster på grund av sjukdom, arbetslöshet eller konkurs, en förändrad livssituation t.ex. på grund av skilsmässa eller dödsfall inom familjen. Förändrade ekonomiska förutsättningar i samhället till följd av till exempel ränteförändring, bubbler på fastighetsmarknaden, företagsnedläggningar och, som nu är aktuellt, en pandemi .

Gemensamt för många av orsakerna bakom överskuldsättning är att de inte är kända för kreditgivaren vid kreditgivningstillfället utan uppstår senare eller döljs. Problemen beror alltså vanligen varken på marknadsföring av krediter eller bristfälliga kreditprövningar. Gemensamt för många sådana oförutsedda händelser är också att de ofta kan försäkras så att den enskildes erhåller ekonomisk ersättning om de inträffar. Finansbolagen lyfte därför i civilutskottet (se länk nedan) vikten av att i olika sammanhang upplysa konsumenterna om vikten av ett gott försäkringskydd t.ex. hemförsäkring med rättsskydd, arbetslöshetsförsäkring och livförsäkring. Många kreditgivare erbjuder också låneskyddsförsäkringar som innebär att låntagaren kan fullgöra sina åtaganden när ett försäkringsfall inträffar.

Det förebyggande arbetet

Vid en utfrågning i civilutskottet ([Civilutskottet 2020](#)) lämnade Finansbolagen en rad konkreta förslag på förebyggande åtgärder. För ett av förslagen råder numer också bred enighet, nämligen att den viktigaste åtgärden är att införa ett nationellt, heltäckande och mer aktuell kredit och skuldregister. En annan viktig åtgärd är att ge tillgång till mer aktuell inkomstinformation genom tillgång till arbetsgivardeklarationen på individnivå. Finansbolagen hänvisar till sin [hemställan till Finansdepartementet i frågan](#). Genom att lagstiftaren ger tillgång till mer information (som finns men som inte är tillgänglig vid kreditprövningstillfället idag) kan krediter som grundar sig på inaktuella uppgifter eller felaktiga uppgifter från konsumenten undvikas.

Effekten av nya regler

Som konstateras i betänkandet har strängare krav i konsumentkreditlagen införts. Konsumentverket har redan beslutat om nya allmänna råd och Finansinspektionen kommer med nya allmänna råd under 2021. EBA har beslutat om nya riktlinjer för Kreditgivning och övervakning. Riktlinjerna träder i kraft under 2021. Det förefaller naturligt och ändamålsenligt att effekterna av dessa regler och riktlinjer avvaktas och utvärderas innan nya och ingripande regler övervägs.

Brister i träffsäkerhet och proportionalitet

Förslaget om absolut preskription omfattar alla typer av konsumentkrediter och alla gäldenärer, trots att överskudsättningsproblemet uppstår i endast ett fåtal krediter i förhållande till det samlade antalet beviljade sådana krediter. Överskudsättningen kan inte heller enbart förklaras som ett till konsumentkrediter hänförligt problem. Det är även andra typer av skulder som gör gäldenärerna överskudsatta. En bestämmelse om absolut preskription enligt förslaget skulle träffa alla konsumentkrediter men inte andra skulder, inklusive skulder till det offentliga, som ofta är en väsentlig del av skuldbilden för överskudsatta.

Finansbolagen kan konstatera att konsumentkrediter endast är en liten del i ett större sammanhang när det gäller överskudsättning. Den föreslagna åtgärden står inte i proportion till de effekter och konsekvenser som åtgärden skulle komma att medföra. Absolut preskription är vidare en åtgärd som helt saknar träffsäkerhet med avseende på problemet med överskudsättning eftersom åtgärden inte begränsas till att hantera gäldenärer och de skulder för vilka det föreligger en konstaterad och kvalificerad överskudsättningsproblematik. Åtgärden träffar samtliga konsumentkrediter/kredittagare vilket inte blir proportionellt eller träffsäkert.

Negativa beteendeförändringar

Den fundamentala utgångspunkten för kreditgivning är, som angetts, att avtal ska hållas. Kreditgivningen bygger helt på denna grundläggande rättsprincip. Det är viktigt för kreditgivningen att det inte införs en reglering som går emot denna grundläggande princip och som gör det möjligt att undgå de åtaganden som gjorts. En bestämmelse om absolut preskription ger onekligen signalen att en skuld bara gäller för viss tid. Det kommer att öka det ekonomiska risktagandet och möjligen leda till helt oväntade och negativa effekter.

Sämre förutsättningar för betalningsplaner och tidigare exekutiva åtgärder

En bestämmelse om absolut preskription medför inte bara en risk för att en gäldenär avstår från att ansöka om skuldsanering för att i stället invänta preskription. En sådan bestämmelse medför också en risk för att gäldenären slutar att betala enligt en betalplan som kreditgivaren har beviljat för att istället invänta preskription. Kreditgivaren kan därför i sin bedömning av om en betalplan eller anstånd med betalning ska beviljas, behöva väga in att absolut preskription inträder. Det gäller också för gäldenärer som aktivt vill medverka till att betala sin skuld. Att kreditgivaren kan bli mer restriktiva med att bevilja betalplaner och anstånd kan inte vara i linje med vad förslagsställaren syftar till.

Det kommer även leda till att kreditgivare måste påskynda den exekutiva processen, vilket minskar utrymmet för frivilliga uppgörelser mellan kreditgivaren och gäldenären. Förslaget motverkar längre betalningsplaner.

Ökande krav på säkerhet eller borgen

En bestämmelse om absolut preskription kan även komma att medföra att kreditgivarna mer generellt än i dag behöver kräva säkerhet eller borgen för att motverka negativa beteenden och kreditförluster. En sådan utveckling skulle negativt påverka kreditmarknaden och konsumenterna samt utgöra ett hinder för den allmänna omsättningen.

Effekter och konsekvenser på kreditgivningen

I betänkandet sägs att förslaget kan medföra att kreditgivare blir mer återhållsamma samt att, i den mån förslaget gör att kreditgivare blir mer selektiva och ger krediter enbart till personer som har möjlighet och intention att återbetala dem, så är detta en positiv effekt som talar för en preskriptionsregel.

Det nämnda antagandet bygger på det felaktiga antagandet överskudsättning i väsentlig grad kan härledas till bristfälliga kreditprövningar. I verkligheten bedriver kreditgivare, även i rent egen intresse, normalt en ansvarsfull kreditgivning i enlighet gällande regler och överskudsättning kan därför i flertalet fall inte förklaras med bristande kreditprövning. När det föreligger brister i kreditprövningen åtgärdas det bäst genom tillsyn och inte genom absolut preskription av alla konsumentfordringar. Tillsynsmyndigheterna bedriver också med stöd av nuvarande reglering en aktiv tillsyn. Överskudsättning kan, som konstaterats ovan, ha många orsaker och bero på att gäldenärens livssituation har ändrats efter att krediten beviljades.

Förslaget innebär – om det skulle genomföras - att även den som bedriver en ansvarsfull kreditgivning i enlighet med gällande reglering riskerar att inte få betalt, vilket inte är rimligt eller proportionellt. Det är i det sammanhanget viktigt att framhålla kreditgivningens betydelse i samhället och för den allmänna omsättningen.

Förslaget kommer att påverka andelen utlånade medel som betalas tillbaka, eftersom det kan antas att viljan till återbetalning minskar när gäldenärer efter viss tid inte är skyldig att betala tillbaka sitt lån. En minskad återbetalning av skulder på grund av preskription kommer således att öka risken och därmed priset på alla konsumentkrediter (kreditgivarnas refinansieringskostnad ökar när finansörerna begär ersättning för riskökningen).

Förslaget påverkar särskilt mindre och specialiserade kreditgivare som finansbolag

Sannolikt påverkas mindre och mer specialiserad kreditgivare som finansbolag eftersom de har en mindre diversifierad produktportfölj jämfört med större banker där konsumentkreditgivningen utgör en mindre del av den totala kreditvolymen och i mindre grad påverkar en större banks refinansieringskostnad. Regleringen skulle således påverka marknaden och konkurrensen i riktning mot ett gynnande av de fåtal större bankerna. En ytterligare ökad koncentration ligger definitivt inte vare sig i konsumenternas intresse och ökar inte heller den finansiella stabiliteten.

Negativ effekt i sämre tider vilket ökar risken för en finansiell kris

Absolut preskription kan även få en negativ effekt i sämre tider eftersom fler kredittagare då samtidigt kommer försöka avvakta att preskription inträder. Detta kan således öka risken för att en finansiell stress snabbare slår över i finansiell kris.

Sämre förtroende för det svenska finansiella systemet

Det är värt att notera att om investerare får sämre förtroende för det svenska finansiella systemet så drabbar det samtliga svenska aktörer som är beroende av ett starkt förtroende för det svenska finansiella systemet. Det gäller givetvis alla företag som är direkt beroende av kapitalmarknaden men det riskerar ända att påverka även andra aktörer negativt. Även staten och kommuner som finansierar sin verksamhet på kapitalmarknaden kan påverkas av ett generellt försämrat förtroende för det svenska finansiella systemet.

Inte möjligt för borgenärer att själva samverka

I betänkandet konstateras att det vore önskvärt att alla borgenärer, som har konsumentfordringar på den gäldenär som håller sig undan, kunde samlas inför en preskriptionsförlängning. Finansbolagen vill här framhålla att det inte finns någon möjlighet för borgenärer att samordna förlängningsförfarandet eftersom kreditgivare enligt lag har en långtgående tystnadsplikt (finansiell sekretess).

Finland inte helt jämförbart

Den absoluta preskriptionen i Finland inträder efter 15 år och kan förlängas med 10 år, vilket kan innebära en preskriptionstid om totalt 25 år. En jämförelse med den finska regleringen är svår att göra därför att promemorians förslag skiljer sig väsentligt från vad som gäller i Finland. De effekter och konsekvenser som påtalats ovan är dock aktuella även om förslaget hade inneburit en längre preskriptionstid än föreslagna 10 år. Enligt vad finansbolagen erfarit har också den finska regleringen medfört påtagliga nackdelar och problem.

Retroaktiv i strider mot grundläggande rättsprinciper och skyddet för äganderätten

Förslaget får en retroaktiv verkan i och med att någon övergångsbestämmelse inte föreslås. Det bör innebära att det finns skulder för vilka preskription kommer att inträda i samband med att den föreslagna bestämmelsen träder ikraft och andra skulder för vilka preskription kommer att inträda inom en snar framtid. Förslaget kommer som det är utformat alltså medföra förväntade kreditförluster så snart det eventuellt står klart att förslaget kommer gå igenom i riksdagen och därefter ger omfattande omedelbara kreditförluster vid

ikraftträdandet. Det saknas en analys av effekterna som detta kan få. Att ge en bestämmelse retroaktiv verkan är ingripande och strider mot den grundläggande rättsprinciper. Det leder dessutom till en inskränkning i enskildas grundlagsskyddade äganderätt.

Stockholm som ovan,

FINANSBOLAGENS FÖRENING

Lars Zacharoff

Per Holmgren